

Τὸ Δημόσιο Χρέος

ΠΕΡ. ΡΟΔΑΚΗ

Μέσα σὲ μιὰ ὀκταετία, τὸ μεταπολεμικὸ δημόσιο χρέος αὐξήθηκε πάνω ἀπὸ 42 φορές. Ἀπὸ 357,7 ἑκατ. δρχ. ποὺ ἦταν στὶς 30-6-1955 ἔφτασε στὶς 31-12-1962 σὲ 14.835 ἑκατ. δρχ. Αὐτὸ ἦταν κάτι ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ θάλλῃ σὲ σοβαρὲς ἀνησυχίες τοὺς ἄρμοδιούς, ποὺ ἀντὶ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουν τὸ παρασιωποῦν. Κάτω ἀπὸ τὰ θεμέλια τῆς οἰκονομίας μας γίνεται μιὰ ὑποσκαφὴ τρομερὰ ἐπικίνδυνη. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε ὅτι τρεῖς φορές μέχρι τώρα κάτι ἀνάλογο μᾶς ὀδήγησε σὲ οἰκονομικὴ χρεωκοπία.

Οἱ ὑποχρεώσεις μας ἀπέναντι στὰ δάνεια (τοκοχρεωλύσια) ἔφτασαν τὸ 1963, στὰ 1.400 ἑκατ. δρχ. (τόσα προβλέπει ὁ προϋπολογισμός). Ἄν σκεφθοῦμε ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους καλύπτεται κατὰ ἓνα σημερινὸ ποσοστὸ μὲ δάνεια καὶ «βοήθειες», καταλαβαίνουμε τί σημαίνει αὐτὸ τὸ τεράστιο πρόσθετο θάρος. Ἄν συνεχίσουμε ἔτσι θὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο νὰ δανειζόμαστε γιὰ νὰ καλύπτουμε τὶς ὑποχρεώσεις μας ἀπὸ δάνεια. Μὰ ἡ πορεία αὕτη ἀπὸ τὴν ἴδια τῆς τῆ φύσῃ εἶναι φαῦλος κύκλος ποὺ θὰ ὀδηγήσῃ ἀναπόφευκτα σὲ κάποια νέα κρίση. Τῇ μορφῇ καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς κρίσεως αὐτῆς δὲν μπορούμε νὰ ἐκτιμήσουμε μὲ ἀκρίβεια οὔτε ἄλλωστε ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὸ θέμα μας.

Ὅπωςδήποτε, τὸ δημόσιο χρέος μὲ τὸ ἀστρονομικὸ γιὰ μιὰ χώρα σὰν τὴ δική μας ὕψος, εἶναι ἓνα οἰκονομικὸ δεδομένο ποὺ θὰ πρέπει νὰ τὸ δοῦμε μὲ ἀνησυχία. Ἡ δανειακὴ ἱστορία τοῦ τόπου μας εἶναι μιὰ ἱστορία μὲ πικρὴ γιὰ τὴ χώρα μας πεῖρα. Ἡ πεῖρα ὅμως αὕτη εἶναι ἀναγκαία γιὰ νὰ φωτίσουμε καλύτερα τὴ σημερινή κατάστασιν.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ἡ ἱστορία τῆς δανειακῆς πολιτικῆς τῆς χώρας μας μπορεῖ νὰ χωρισθῇ σὲ τέσσερες βασικὲς περιόδους. Ἡ πρώτη ἀρχίζει τὸ 1824 καὶ τελειώνει τὸ 1842. Ἡ δεύτερη λήγει τὸ 1894—98, ἡ τρίτη τὸ 1932—36 καὶ ἡ τετάρτη ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 1945 καὶ συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Σ' αὐτὲς ὑπάρχει μιὰ ἐνδιάμεση ἀπὸ τὸ 1843 μέχρι τοῦ 1878 καὶ δυὸ ἐπίσης ἐνδιάμεσες ἀπὸ τὸ 1898 μέχρι τὸ 1911 καὶ ἀπὸ τὸ 1911—1924.

Στὴν πρώτη περίοδο τὰ δάνεια εἶναι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐγίναν δάνεια κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπαναστάσεως, μὲ σκοπὸ νὰ χρησιμοποιηθοῦν στὸν ἐθνικοαπελευθερωτικὸ ἀγῶνα. Τὰ δάνεια αὐτὰ φαγώθηκαν χωρὶς νὰ χρησιμοποιηθοῦν πουθενά. Λίγα ποσοστὰ ἀπ' αὐτὰ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, ποὺ ξέσπασαν στὴ διάρκεια τῆς ἐθνικοαπελευθερωτικῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ ὅροι τῶν δανείων αὐτῶν ἦταν καταθλιπτικοί. Τὸ πρῶτον ἔγινε τὸ 1824 μὲ 5%. Ὀνομαστικὴ τοῦ ἀξία ἦταν 800.000 λίρες Ἀγγλίας. Στὴ χώρα μας ἔφτασαν μόνο 280.000 λίρες Ἀγγλίας. Τὸ δεύτερον ἔγινε τὸ 1825 μὲ τοὺς ἴδιους ὅρους καὶ ὀνομαστικὴ ἀξία 2 ἑκατ. λιρῶν. Μόνο 600.000 λίρες ἔφτασαν ἐδῶ. Τὰ ὑπόλοιπα πῆγαν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ προηγουμένου ἢ φαγώθηκαν ἀπὸ τοὺς ἐπιτηδελούς. Καὶ τέλος τὸ 1833 ἔγινε νέο δάνειον πρὸς 5% καὶ ὀνομαστικῆς ἀξίας 60 ἑκατ. γαλλικῶν φράγκων. Στὰ χέρια τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἔφθασαν μόνο 27.530.318 γαλλ. φρ.

Καὶ τὰ τρία αὐτὰ δάνεια δαπανήθηκαν

για μὴ παραγωγικοὺς σκοποὺς. Καὶ φυσικὸ ἦταν νὰ μὴν ἀποδώσουν τίποτα. Ἀντίθετα μάλιστα νὰ καταστρέψουν τὴ χώρα μας μὲ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους. Τὸ δάνειο τοῦ 1833 πῆγε ὅλο γιὰ τὴ συντήρηση τῶν Βαυαρῶν, ποὺ κουβάλησαν ἐδῶ οἱ Μεγάλες Δυνάμεις σὰν στρατὸ Κατοχῆς. Ἡ χώρα μας γιὰ νὰ καλύπτῃ τὶς ὑποχρεώσεις τῆς ἐναντι τῶν παλαιῶν δανείων καταφεύγει σὲ νέα δάνεια. Ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν Ἀγγλογάλλων γιὰ τὸν ἔλεγχο τοῦ δημιουργημένου ἐλληνικοῦ κράτους ἐπέτρεψε τὴν συντήρησή του σὲ ἓνα ἐπίπεδο οἰκονομικῆς ἀβεβαιότητος καὶ ἀνέστειλε τὴ χρεωκοπία.

Μόλις ὅμως ἡ Ἀγγλία ἄρχισε τὸν ἀνοικτὸ πόλεμο ἐναντίον τοῦ Ὄθωνα, ποὺ ἀκολουθοῦσε γαλλόφιλη πολιτικὴ καὶ ἀπαίτησε τὴν ἐκπλήρωση τῶν «δανειακῶν ὑποχρεώσεων» μας — ποὺ οὐσιαστικὰ εἴχαμε πληρώσει — ἡ χώρα ἐδήλωσε ἀδυναμία. Καὶ τὸ 1843 ἔχουμε τὴν πρώτη ἐπίσημη χρεωκοπία μας. Κατὰ τὴν ὥρα τῆς πτωχεύσεως ἡ χώρα μας θρέθηκε νὰ χρωστάῃ 90 ἑκατ. γαλ. φράγκα, μὲ τοκοχρεωλῦσιο 6 ἑκατ. γαλ. φράγκα τὸ χρόνο, ἐπὶ συνολικοῦ προϋπολογισμοῦ 14 ἑκατ. γαλ. φράγκων. Ἡ ἀδυναμία νὰ καταβάλουμε ἐπὶ μερικὰ χρόνια τὰ τοκοχρεωλῦσια εἴχαν ἀνεβάσει πολὺ τὸ δημόσιο χρέος.

Μετὰ τὴ χρεωκοπία δὲν μᾶς δίνουν δάνεια. Τὸ κράτος τότε εἶχε στὰ χέρια του

Ἔτος	Ἐπιτόκιο	ὀνομαστικὸ κεφάλαιο
1879	6%	60.000.000
1881	5%	120.000.000
1884	5%	100.000.000
1887	4%	135.000.000
1889	4%	30.000.000
1889	4%	125.000.000
1890	5%	45.000.000
1890	5%	15.000.000
1893	5%	9.739.000
Σύνολο		639.730.000

Ἀπὸ τὸ 1880 καὶ μετὰ ὅλοι γνωρίζουν ὅτι ἡ χώρα μας θρίσκεται σὲ χρεωκοπία. Τὰ νέα δάνεια ἀπλῶς παρατείνουν τὴ ζωὴ ἐνὸς ἄρρωστου. Τὰ τοκοχρεωλῦσια ἔφθασαν νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὰ 4)5 τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χώρας. Ὁ καθηγητὴς Ἀγγελοπούλος στὸ ἔργο του «Δημόσιο χρέος» (Ἐκδ. 1937) μιλώντας γιὰ τὴν πολιτικὴ αὐτῆς τῆς περιόδου γράφει:

«Ἀλλεπάλληλα δάνεια συνάπτονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Καλύπτονται οὕτω τὰ ἐλλείμματα τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐξασφαλίζονται προσωρινῶς αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ δημοσίου χρέους καὶ ἡ κατάστασις διὰ τῶν συνεχῶν τούτων ἐνισχύσεων — ἐν ἥδη ἐνέσεων μορφίνης — παρατείνεται τεχνητῶς μέχρι τὸ 1893, ὅποτε ἀναγκαζόμεθα νὰ δηλώσωμεν τὸ «δυστυχῶς ἐπτωχεύσαμεν» (σελ. 50).

Γιὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ εἰκόνα τῆς περιόδου θὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ἐνῶ ἡ χῶ-

τὰ «Ἐθνικὰ κτήματα» καὶ μπόρεσε γιὰ μιὰ περίοδο νὰ τὰ θγάλη πέρα, ἀκριβῶς γιὰτὶ δὲν ἔχει τὰ θάρη τῶν δανείων. Σοβαρὸ ρόλο στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ κράτους, στὴν περίοδο αὐτῇ, παίζει ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα. Ἀπὸ τὸ 1860 καὶ μετὰ τὸ κράτος καταφεύγει στὸν ἐσωτερικὸ δανεισμὸ. Μέχρι τὸ 1878 τὰ ἐσωτερικὰ δάνεια εἴχαν φθάσει τὰ 9 ἑκατ. δρχ. καὶ εἴχαν ἐκδοθῇ ἔντοκα γραμμάτια. Τὸ 1878 ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις ἔρχεται σὲ συνεννόησιν μὲ τοὺς παλινοὺς δανειστὰς καὶ διακανονίζει τὸ παλὸν μας χρέος. Μὲ τὸν ὅρο αὐτὸ μᾶς δίνουν νέα δάνεια, ποὺ οὐσιαστικὰ καλύπτουν τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν παλιῶν καὶ ἐλάχιστα πηγαίνουν σὲ παραγωγικὰ ἔργα.

Ἀρχίζει λοιπὸν μιὰ περίοδος ἐθνοκτόνων δανείων, ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ σὲ νέα πιὸ θαθεῖα χρεωκοπία. Ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν δανείων αὐτῆς τῆς περιόδου μόνο τὸ δάνειο τοῦ 1890 κεφαλαίου 89.875.000 δρχ. ἔγινε συγκεκριμένα γιὰ τοὺς σιδηροδρόμους Ἀθηνῶν—Πειραιῶς. Τὰ ὑπόλοιπα καλύπτουν τὶς παλιὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὸ ἔλλειμμα τοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ σπαταλῶνται στὶς παράλογες πολεμικὲς προετοιμασίαι καὶ κινητοποιήσεις τοῦ Δεληγιάννη. Στὸν πίνακα, ποὺ ἀκολουθεῖ δίνονται τὰ δάνεια τῆς περιόδου αὐτῆς, τὸ ἐπιτόκιό τους, ἡ τιμὴ ἐκδόσεώς τους καὶ τὸ καθαρὸ ποσὸ ποὺ πῆρε ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνηση.

Τιμὴ ἐκδόσεως		Ποσὸν ποὺ ἐλήφθη
χρυσὰ φράγκα	73,3%	44.000.000
»	» 74,6%	89.520.000
»	» 69,8%	69.786.000
»	» 67,4%	90.990.000
»	» 68,1) 8%	20.436.000
»	» 72,75%	90.937.000
»	» 89%	52.950.000
»	» 86%	
»	» 100%	9.739.000
		468.358.500

ρα μας εἰσέπραξε ἀπὸ τὰ δάνεια 468 ἑκ. γαλ. φράγκα, εἴχαμε δώσει περισσότερα ἀπ' ὅσα πήραμε! Καὶ φυσικά, χρωστούσαμε καὶ τὸ ποσὸν ποὺ δανεισθήκαμε. Ἀν ἐμέναμε στὸ «μὴ διακανονισμό» τῶν παλαιῶν χρεῶν, ἡ χώρα μας θὰ τὰ εἶχε θγάλει πέρα χωρὶς νὰ φτάσῃ σὲ χρεωκοπία.

Ἡ χρεωκοπία τοῦ 1893 εἶχε θαυτάτες συνέπειες γιὰ τὴ χώρα μας, πολιτικὲς καὶ οἰκονομικὲς. Οἱ ξένοι ὁμολογιούχοι χρησιμοποιοῦντας τὴν Τουρκία καὶ τὰ Ἀνάκτορα, πετυχαίνουν μὲ τὸν πόλεμο τοῦ 1897 τὴν ἐπιβολὴ τοῦ Δ.Ο.Ε. Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας μπαίνει ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν δανειστῶν ποὺ καθορίζουν καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς χώρας μας.

Μετὰ τὸ «διακανονισμό» αὐτὸ ἀρχίζει μιὰ νέα περίοδος δανεισμοῦ. Καὶ τὰ δάνεια αὐτῆς τῆς περιόδου ἔχουν τὸν ἴδιο χαρακτήρα. Τὰ πρῶτα δάνεια αὐτῆς τῆς περιόδου γίνονται τὸ 1898 γιὰ νὰ καλυφθοῦν

οί ὀφειλόμενες ἀποζημιώσεις στὴν Τουρκία καὶ νὰ γίνῃ ὁ δανεισμός τοῦ παλαιοῦ δημοσίου χρέους. Τὸ δάνειο τοῦ 1902 ἔγινε γιὰ τὴν ἐπέκταση τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Τὰ ἄλλα πῆγαν γιὰ τὴν πολεμικὴ προετοιμασία τοῦ 1912 - 13. "Ἔτσι καὶ αὐτὰ δὲν ἦσαν παραγωγικά. Ὁ πόλεμος ὅμως τοῦ 1912 - 13 καὶ σὲ συνέχεια ὁ Α΄ παγκόσμιος πόλεμος δημιούρ-

γησαν τέτοιες προϋποθέσεις, ποὺ ἀνέστειλαν τὴν ἄμεση οἰκονομικὴ κρίση. Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ ἐξ ἄλλου κάλυψε ὅλες τὶς οἰκονομικὲς ἀνωμαλίες. Καὶ λέγοντας «κάλυψε» ἐννοοῦμε ὅτι ὅλα φορτώθηκαν στὴν Καταστροφὴ. Τὰ μέχρι τὸ 1914 δάνεια δίνονται στὸν πιὸ κάτω πίνακα:

Ἐπιτόκιο	Ὀνομαστικὸ κεφάλαιο	
2,5%	124.500.000	χρυσᾶ
2,5%	24.037.000	»
	20.550.000	(διετέθη
4 %	56.250.000	»
5 %	20.000.000	»
4 %	110.000.000	»
5 %	250.000.000	»
5 %	11.000.000	»
5 %	74.074.000	»
Σύνολο	671.916.000	

Τιμὴ ἐκδόσεως	Κεφάλαιο ποὺ ἐλήφθη
φράγκα 10,5	1.251.222.500
» 104	24.999.000
ὅλο γιὰ τὸ δάνειο αὐτὸ)	
» 80	45.000.000
» 91	18.200.000
» 86,5	95.150.000
» 87,75	219.375.000
» 100	11.000.000
» 87,75	64.999.935
	603.846.435

Δηλαδή στὴν περίοδο αὐτὴ πήραμε 603.846.435 φράγκα ἀπὸ τὰ δάνεια καὶ χρεωθήκαμε 671.916.000 φράγκα. Ἐπειδὴ μέχρι τὸ 1921 δὲν ἔχουμε συνάψει ἄλλα δάνεια, συνεχίζαμε ὅμως νὰ πληρώνουμε τόκους καὶ χρεωλύσια, θὰ δώσουμε τὸ ἀντίστοιχο ποῦ ἐπληρώσαμε στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν δανείων αὐτῶν μέχρι τὸ 1921. Μέχρι τὸ 1911 δώσαμε 200.313.000 φράγκα σὲ τόκους καὶ 521.361.000 φράγκα σὲ χρεωλύσια. Καὶ ἀπὸ τὸ 1911 ὡς τὸ 1922 δώσαμε 367.972.000 σὲ τόκους καὶ 106.735.000 σὲ χρεωλύσια. Δηλαδή ἔχουμε σύνολο τῆς περιόδου 729.381.000. "Ἄρα, πληρώσαμε περισσότερα ἀπ' ὅσα πήραμε. Καὶ φυσικὰ περισσότερο χρέος ἀκόμη! Αὕτὴ εἶναι ἡ δανειακὴ πολιτικὴ καὶ σ' αὕτὴ τὴν περίοδο. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι καὶ πάλι νὰ ἔχουμε ζημιώσεις ἀντὶ νὰ ὠφεληθοῦμε.

Ἀπὸ τὸ 1924 ἀρχίζει πάλι ὁ δανεισμός. Εἰδικὰ μὲ τὸ προσφυγικὸ ζήτημα δημιουργεῖται εἰδικὴ κατηγορία «προσφυγικῶν» δανείων. Τὰ παλαιὰ χρέη παραμένουν καὶ τὰ νέα δάνεια δημιουργοῦν πρόσθετα θάρη.

Τὰ κυριώτερα δάνεια αὐτῆς τῆς περιόδου εἶναι: α) Τῆς Καναδικῆς κυβερνήσεως πρὸς 5% ποὺ εἶναι διακανονισμός ὀφειλῶν σὲ ἐμπορεύματα καὶ δὲν ἀναγράφεται στὸ (δάνειο 8 ἑκατ. δολ. 1923). Στὴν ἴδια κατηγορίᾳ ὑπάγονται καὶ τὸ δάνειο Ὑδρεύσεως τοῦ 1924 7.500.000 δολ. λαρίων πρὸς 8%. Ἐνα δάνειο 21.000.000 \$ ἀπὸ τὴ Σοσιετέ Κομμερσιᾶλ Ντέ Μπελζικ γιὰ τὴν ἐκτέλεση σιδηροδρομικῶν ἔργων καὶ προμήθεια σιδηροδρομικοῦ ὑλικοῦ. Μὲ 8½% ἐπιτόκιο ἔγινε καὶ ἄλλο δάνειο ποὺ δὲν ἀναγράφεται ἀπὸ τὴ Svenska Tandsticsoktie bolaget, στὴν ὁποία παρεχωρήθη καὶ τὸ προνόμιο προμηθείας σπύρτων ἀπὸ τὸ 1926 - 1934. Αὕτὴ τὴν περίοδο ἐξαγοράζονται οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς Θεσσαλονίκης - Μονα-

στηριοῦ καὶ Θεσσαλονίκης - Κωνσταντινουπόλεως. Τὰ δάνεια αὐτὰ ἦσαν 144.712.500 γαλλικὰ φράγκα γιὰ τὴ δεύτερη γραμμὴ καὶ 60.000.000 γαλλικὰ φράγκα γιὰ τὴν πρώτη.

Τὸ 1928 ἔγινε τὸ τριμερὲς δάνειο σταμὲ τόκο 7% ἀπὸ 12.300.000 λίρες Ἀγγλίας καὶ μὲ 88% τιμὴ ἐκδόσεως πραγματικὸ κεφάλαιο 10.168.750 περίπου.

Τὸ 1928 ἔγινε τὸ τριμερὲς δάνειο σταθεροποιήσεως καὶ τὸ β' προσφυγικὸ ἀπὸ 4.070.900 λίρες Ἀγγλίας καὶ 17.000.000 δολλάρια μὲ 6% καὶ τιμὴ ἐκδόσεως 91%, δηλαδή πραγματικὸ κεφάλαιο 3.501.025 λίρες καὶ 2.924.000 λίρες (μὲ μετατροπὴ τῶν δολλαρίων).

Τὸ 1929 γίνεται τὸ δάνειο τῆς Ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως 12.167.800 ἑκατομ. δολ. γιὰ τακτοποίηση τῶν πολεμικῶν ὀφειλῶν τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὶς Η.Π.Α. μὲ τιμὴ ἐκδόσεως 100%.

Τὸ 1929 ἔχουμε τὸ α' Παραγωγικὸ Δάνειο μὲ 6% τόκο καὶ τιμὴ ἐκδόσεως 84%, 4.000.000 λιρῶν καὶ πραγματικὸ 3.300.000 λίρες. Τὸ 1931 ἔχουμε τὸ β' παραγωγικὸ μὲ τιμὴ ἐκδόσεως 83,5% ἀπὸ 4.600.000 λίρες καὶ πραγματικὰ 3.772.000. Τέλος, τὸ 1930 συνάπτεται τὸ δάνειο σχολικῶν κτιρίων ἑνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν μὲ τιμὴ ἐκδόσεως 84% πραγματικὸ κεφάλαιο 840.000 λίρες καὶ 6% τόκο. Σ' αὐτὰ πρέπει ἀκόμη νὰ προστεθῇ καὶ μιὰ ἀμερικανικὴ προκαταβολὴ ἀπὸ 1.500.000 λίρες σὲ τιμὴ ἐκδόσεως 99,75.

Τὸ σύνολο τῶν δανείων αὐτῶν ἀνέρχεται σὲ 40.903.960 λίρες ὀνομαστικὸ κεφάλαιο καὶ 35.353.025 πραγματικὸ. Σὲ ἀντίστοιχα φράγκα τὰ νούμερα αὐτὰ εἶναι 1.022.600.000 ὀνομαστικὸ καὶ 883.125.000 πραγματικὸ!

Μέχρι τὸ 1931 εἴχαμε δώσει 650.000.000 φράγκα σὲ τόκους καὶ 190.000.000 φράγκα σὲ χρεωλύσια, δηλαδή σύνολο 840.000.000 γαλλικὰ φράγκα.

Τὸ 1932 καὶ πάλι ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀδυνατεῖ νὰ πληρώσῃ τὶς ὑποχρεώσεις της. Εἶναι μιὰ καινούργια δήλωσις τοῦ «δυστυχῶς ἐπτώχευσάμε». Μόνο ὅτι τότε ὑπῆρχε ἡ παγκόσμια οἰκονομικὴ κρίσις καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν φάνηκε τόσο κτυπητό.

Ἀπὸ τὸ 1932 ἀρχίζουν διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς δανειστὲς, πού τελικὰ καταλήγουν σὲ συμφωνία τὸ 1936 μὲ τὸν ὄρο νὰ πληρώσουμε τὰ 30 - 35% τῶν ὑποχρεώσεών μας. Στὸ μεταξὺ ἀρχίζει ὁ παγκόσμιος πόλεμος. Τὸ 1945 οἱ σύμμαχοί μας στὸν πόλεμο δηλώνουν ὅτι μᾶς χαρίζουν τὰ δάνεια. Στὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια ἐπανέρχονται καὶ γυρεύουν νὰ γίνῃ νέα συμφωνία γιὰ τὴ ρύθμισή τους. Τὸ 1941 τὸ δημόσιο χρέος ἦταν 95.221.800.000 δρχ. Δηλαδή ἂν καὶ εἶχαμε ἐπιστρέψῃ τὰ δάνεια καὶ μὲ τὸ παραπάνω, χρωστούσαμε 95.221.800.000 δρχ.!

Οἱ ξένοι δανειστὲς τὸ 1954 ξαναζήτησαν ρύθμιση τοῦ χρέους. Οἱ πρῶτες ἐπαφές δὲν ἔφεραν ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τὸ θέμα παρέμεινε.

Πέρα ἀπὸ τὰ δάνεια πού ἀναφέρθηκαν ἔγιναν ἐπίσης καὶ τὰ ἐξῆς, γιὰ εἰδικούς λόγους, ἐσωτερικὰ δάνεια:

Τὸ 1923 ἔγινε δάνειο 800 ἑκατ. δρχ. μὲ 6% γιὰ ἀποζημίωση τῶν Βουλγάρων πού ἐγκατέλειψαν τὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος. Ἐπίσης τρία δάνεια, τὸ ἕνα πρὸς 8% 3 δισεκατομμύρια δρχ., τὸ δεύτερο μὲ 6% 500.000.000 δρχ. καὶ τὸ τρίτο 2.500.000.000 δρχ. γιὰ ἀποζημιώσεις τῶν Τούρκων ἀστῶν πού ἔφυγαν. Ἐπίσης ἄλλο δάνειο πρὸς 8% ὀνομαστικῆς ἀξίας 8 ἑκατ. δρχ. γιὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ ὅροι τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης. Τὸ 1931 γίνεται ἄλλο δάνειο γιὰ τοὺς Τούρκους ἀγρότες πού ἔφυγαν.

Ἄν δὲν ἐπακολουθοῦσε ὁ πόλεμος καὶ ἡ κατάρρευσις τῆς Ἑλλάδας τὸ 1942 θὰ εἶχαμε ἀνοικτὴ πλέον χρεωκοπία.

Ἔτσι, τὰ προπολεμικὰ δάνεια, πού ὑπέταξαν τὴ χώρα στὸ κεφάλαιο τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ, δὲν χρησιμοποιήθηκαν παραγωγικά, σὲ καμμιά περίπτωση. Καὶ τοῦτο γιατί κάθε καινούργιος δανεισμός, γινόταν γιὰ νὰ καλύψει τόκους καὶ ἐξυπηρέτηση κεφαλαίων παλαιότερων δανείων ἢ νὰ καλύψῃ πολεμικὲς δαπάνες, γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς «μεγᾶλης ιδέας» καὶ τὴν ὑποταγὴ στὴν πολιτικὴ τῶν «Συμμάχων».

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ δανεισμός γενικά, καὶ ἰδιαίτερα στὸ Δημόσιο, ἐπιτρέπεται μόνον ὅταν ἡ ἀποδοτικότητα, λόγῳ ἐπένδυσης, τῶν δανειζομένων κεφαλαίων, εἶναι μεγαλύτερη τοῦ τόκου. Φυσικά, δανεισμός γιὰ ἄλλους — ἐκτὸς ἐπενδύσεων — σκοπούς, θάταν σήμερα ἀκατανόητος. Τὸ ἴδιο

ὅμως, πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι, ἀκατανόητος, θάταν γιὰ τὴν ἐποχὴ μας, δανεισμός τοῦ Κράτους, γιὰ ἐπενδύσεις πού ἡ ἀπόδοσή τους ἢ ἡ πολλαπλασιαστικὴ τους ἐπίπτωση στὸ Ἐθνικὸ εἰσόδημα, θὰ εἶναι μικρότερη ἀπ' τὸν τόκο στὸ σύνολό του.

Φαίνεται, ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς χώρας μας δὲν συνετίσθηκε, οὔτε μετὰπολεμικά, κι' οὔτε ἔβγαλε τὰ ἀνάλογα συμπεράσματα ἀπ' τὴν χρεωκοπία τοῦ κράτους, λόγῳ τῆς προπολεμικῆς δανειακῆς πολιτικῆς, ὅπως, τουλάχιστον, μᾶς δείχνει ἡ εἰκόνα τοῦ δημοσίου χρέους τῆς χώρας μας, ἀπ' τὸ 1954 κι' ὕστερα.

Μεταπολεμικά, καὶ μέχρι τὸ 1953, κανένα δημόσιο δάνειο ἐξωτερικοῦ δὲν εἶχε καλυφθεῖ, γιατί ἡ ἐλλειμματικότητα ἰσοζυγίου καὶ προϋπολογισμοῦ καλύπτονταν ἀπὸ τὶς περίφημες «βοήθειες» τῶν «συμμάχων» μας, πού ἐσκεμμένα, ἄλλωστε, ὀδήγησαν τὴ χώρα μας στὴ σημερινὴ ὑποτέλεια καὶ τὴν οἰκονομικὴ της καθυστέρηση.

Ὁ δανεισμός ξανάρχισε τὸ 1953.

Τὸ 1961, τὸ σύνολο τοῦ δημοσίου χρέους ἔφθανε στὰ 11.578,8 ἑκατομμύρια δραχμές ἀπ' τὸ ὁποῖο τὰ 5.694,2 ἑκατομ. ἀνάγονται σὲ δάνεια ἐξωτερικοῦ. Αὐτὰ κυρίως εἶναι δάνεια τῆς Ἑξπὸρτ - Ἰμπὸρτ Μπάνκ τῆς Οὐάσιγκτων καὶ πιστώσεις τῆς Ἀμερικανικῆς κυβερνήσεως γιὰ τὴν ἀγορὰ πλεονάζοντος ὑλικοῦ τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατοῦ. Τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δημοσίου χρέους, εἶναι δάνειο σὲ χρυσὸ γιὰ τὴν πληρωμὴ τοῦ ¼ τῆς συμμετοχῆς τῆς χώρας μας στὸ κεφάλαιο τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, δάνεια σὲ δραχμές, πού τὸ μεγαλύτερο μέρος τους διετέθη πάλι γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν ἄλλων ¾ τῆς συμμετοχῆς μας στὸ κεφάλαιο τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου καὶ 3.016 ἑκατομμύρια δραχμές εἶναι τὸ κυμαινόμενον χρέος, πού σημαίνει δανεισμό μὲ ἔντοκα γραμμάτια ἔναντι τῶν μὴ εἰσπραχθέντων ἐσόδων τοῦ Δημοσίου.

Ἔτσι, ἀπ' τὴν πιὸ πάνω διάρθρωση, φαίνεται καθαρά, ὅτι δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὶς ἐπενδύσεις, οὔτε τὸ μεταπολεμικὸ δημόσιο χρέος, κατὰ τὸ μέγιστο μέρος του, πού μεγαλώνει ὅμως, μὲ γοργὸ ρυθμό.

Τὸ 1963, τὸ ἐξωτερικὸ δημόσιο χρέος, ἔφθασε στὸ ὕψος τῶν 7.200 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, μὲ τὴν πιὸ κάτω ἀνάλυση:

Δάνεια σὲ συνάλλαγμα ἀπὸ		
ἩΠΑ	845	ἑκ. δρχ.
Δάνεια σὲ ἐγχώριο νόμισμα		
ἀπὸ ἩΠΑ	2.955	»
Γερμανικὸ κρατικὸ δάνειο	1.500	»
Λοιπὰ δάνεια	700	»
Μερικὴ ἀναβίωση προπολεμικοῦ δημοσίου χρέους	1.200	»
Σύνολο	7.200	»

Παράλληλα γίνονται προσπάθειες για τη ρύθμιση του προπολεμικού χρέους που ούσιαστικά έχου εξοφληθῇ. Στὴ ρύθμιση ὁδηγηθήκαμε ὕστερα ἀπὸ πίεση τῶν ὁμολογιούχων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῆς ΕΟΚ. Τὸ χρέος αὐτὸ ἀνέρχεται σὲ 191 ἑκατομμύρια χρυσὰ δολλάρια. Ἀπ' αὐτὰ τὰ 35.988.500 εἶναι ἀμερικανικὰ δάνεια ὀφειλόμενα σὲ ἀμερικανικὴ συμμετοχή, στὸ πρῶτο προσφυγικὸ δάνειο 7% τοῦ 1924, σὲ δάνειο εἰς χρυσὸ 6% τοῦ 1928 παραγωγικῶν ἔργων καὶ δάνειο ὑδρεύσεως εἰς χρυσὸν (ΟΥΛΕΝ).

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, τὸ 1961, ἀνέγνωσε τὰ δάνεια αὐτὰ καὶ ἀνέλαβε τὴν ἐξυπηρέτησίν τους μὲ τὶς προϋποθέσεις:

- α) Νὰ καταργηθῇ ἡ ρήτρα χρυσοῦ, ὥστε τὸ χρέος νὰ ἀποτιμηθῇ σὲ σημερινὰ δολλάρια.
- β) Νὰ διαγραφοῦν οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι

ποῦ τὸ 1962 ἀνέρχονταν σὲ 54.836.938 δολλάρια καὶ

- γ) Νὰ ἐλαττωθοῦν τὰ ἐπιτόκια κατὰ 5% τῶν ἀρχικῶν.

Ἀλλὰ, κατὰ τὶς ὑπάρχουσες ἐνδείξεις, πλησιάζει ἡ ρύθμιση καὶ τοῦ ὑπολοίπου προπολεμικοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους.

Τέλος, μιὰ ἄδηλη δέσμευση τοῦ Δημοσίου, ὅμως, ούσιαστικὰ καὶ νομικὰ δανειακὴ δέσμευση, εἶναι οἱ παρεχόμενες ἀπ' τὸ κράτος ἐγγυήσεις (μὲ παραίτησίν του ἀπ' τὴν ἔνστασι τῆς διζήσεως) πρὸς τοὺς κεφαλαιούχους τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, γιὰ τὸ δανεισμὸ τῶν λεγομένων ἐπιχειρήσεων κοινῆς ὠφελείας. Μεγάλες τέτοιες ἐπιχειρήσεις λειτουργοῦν μὲ παθητικὸ, καὶ δανείζονται, μὲ ἐγγύησιν τοῦ Δημοσίου, γιὰ νὰ καλύπτουν συνεχῶς ἀύξανόμενες δανειακὲς τῶν ὑποχρεώσεως, ποὺ στὴν πραγματικότητά σημαίνει ὅτι δανεῖζεται τὸ ἴδιο τὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο.